



שיעורים שבועיים

בלבניפדיה מחשבה
יתקיים א"ה כל יום ד'
רח' קדמון 4 חולון
20:30

בלבניפדיה עבודת ה'
יתקיים א"ה
כל יום ה' 20:30
עץ חיים 21:00
רח' הרב בלוי 33 י-ם

צורת אדם

שיעור הבא א"ה
טו' חשון • נושא:
חוטם נקב החוטם

תוכן הגיליון

נקודה מתוך הפרשה א.
לחיות את הפרשה א.
שיעור לחג הסוכות ב'-ח'
סוגיות במחשבה ט-יא'
שולחן ערוך עם ביאור בלבני משכן אבנה - הלכות חג הסוכות יב'-יג'
שער הכוונות עם פירושים על התורה - ועל העבודה יד'
עץ חיים עם פירושים על התורה - ועל העבודה - יופיעו שוב ב'ה בחודש חשון

שיעורים עדכניים מקול הלשון

בלבניפדיה מחשבה "דקר" #42765948
בלבניפדיה עבודת ה' "גזם" #42828797
צורת אדם בנושא "שערות האוזן" #42692815

בלבבי משכן אבנה

סוכות ♦ תשפ"ז 468 #

רכישת ספרי הרב מספרי אברמוביץ
03.578.2270 • משלוח לרחבי העולם

נקודה מתוך הפרשה

חג הסוכות בחודש השביעי תשפ"ז

לגבי חג הסוכות כתיב (ויקרא כג, לג) "בחמישה עשר יום לחודש השביעי הזה וגו' ", "אך בחמישה עשר יום לחודש השביעי וגו' " (שם, לט), ו"בחודש השביעי תחוגו אותו " (שם, מא).
הרי שבחג הסוכות חוזרת התורה ומציינת ג' פעמים שזמנו **בחודש השביעי**. ומתעוררת השאלה מהו השוני בין חג הסוכות לשאר המועדים שדייקא בו נצרכת אזכרה משולשת שחל בחודש השביעי?

ביאור מורינו הרב שליט"א

כתב הרבנו בחיי (שמות יב, ב), וז"ל, וקרא הכתוב לחודש תשרי שביעי, "בחודש השביעי באחד לחודש" (במדבר כט, א), והכוונה שביעי לחודש ניסן, כדי שיזכר הנס על גאולת מצרים, עכ"ל.
ואינו רק זכר ליציאת מצרים, גאולת מצרים, אלא כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. וזכר שעושים בחודש השביעי ליצ"מ הוא שורש לגאולה בחודש תשרי - השביעי, לגאולה העתידית בחודש זה. כמ"ש (שחר טוב, מזמור מב, ו), וזהו לחודש השביעי הזה (ויקרא כט, כז. במדבר כט, כ), וכי יש חודש שביעי אחר, אלא שאתה אומר לי בכל שנה בתשרי זה שיבוא אני גואלך עי"ש. (אולם מאידך אמרו חז"ל בניסן נגאלו, ובניסן עתידין להיגאל. וזהו זה אמת, ושורשו במחלוקת האם בתשרי נברא העולם או בניסן, ואכמ"ל). וכן בסוכות כתיב (ויקרא כג, לד) "בחמישה עשר יום בחודש השביעי הזה".
וכתב בחזקוני (במדבר כט, ז), וז"ל, ובעשור לחודש הזה - לאותו חודש שקוראין לו עכשיו שביעי, דהיינו תשרי, ולא לאותו שהיו קורין אותו כבר שביעי, דהיינו ניסן כדכתיב במלכים, וירח האיתנים בחג, ומתרגם יונתן, ירחא דעתיקא קרי ליה ירחא קדמאה, וכאן הוא ירחא שביעא, עכ"ל. והבן מאד, שתחילה חודש תשרי היה חודש ראשון, היום הרת עולם. אולם מאז יצ"מ, נעשה ניסן לראשון, "החודש הזה (ניסן) לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודש השנה". ומעתה נעתק תשרי מתואר ראשון, וניתן לו תואר חודש שביעי.
וכל דבר שנעשה בו שינוי, על מנת שהשינוי יהא קבוע נצרך לכך ג"פ. דוגמת שור תם שהופך להיות מועד נצרך שיגח ג"פ. וי"א אף להיפך להופכו חזרה לתם. וכך נצרך ג"פ של לשון "חודש השביעי", בענין אחד, לקבוע לו שם חודש השביעי, ולעוקרו מתואר שם חודש הראשון. ועיין רש"י הירש (על אתר) ביאור אחר מדוע שילש הכתוב בחג הסוכות לשון חודש השביעי.
ועיקר חודש השביעי, אף שיש בו גם ר"ה וי"ז, אולם עיקר תואר שביעי שבו חל על סוכות, כי נגלה בו שבע בפרט, שבעה ימי חג, בחודש השביעי. שבע של ימים, שביעי של חודשים, וכן שביעי של שנים - שמיטה, שבו מצות הקהל. וזהו ג' בחינות של שביעי, וכנגדם נאמר ג' פעמים לשון שביעי, והבן.
ובדקות תחילה נקרא ראשון ועתה שביעי, ומחבר ראשון עם שביעי, בחינת א - ז. ונעשה החג עצמו בבחינה זו. שבעת ימים סוכות - ז, ויום אחד שמע"צ - א. והם מחד ב' רגלים נפרדים לפז"ר קש"ב, אולם מאידך מחוברים, כנודע. וכבר דנו הפוסקים באומר בתפילה בשמע"צ יום חג הסוכות הזה, אם מהני.
וסוד אז, הוא סוד אור הגאולה העתידה שמאירה בסוכות, זמן שמחתנו, בבחינת "אז ימלא שחוק פיננו".

תיקון הנפש הבהמית במועד

הִלָּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם (ויקרא כג, ד)

קדושת הזמן הוא כח העוזר לאדם להתעלות.

כאדם הנושא אישה, שזכה, והיא עוזרתו. כך המשיל הגר"א את חיבור האדם לזמן, לחיבור זכר ונקבה. הזמן הוא הנקרא 'הנקבה' של האדם. וכנודע, האדם נפש אלוקית. והאישה קרובה יותר לחומר, נפש בהמית.

למעשה:

זמן בגימטרייה; 'אדם' - בהמה'. בכח הזמן לרומם את נפשו הבהמית. ולכך בקדושת הזמנים יש סעודות של אכילה ושתיה, כי בזמן זה יש כח באדם לרומם את נפשו הבהמית 'לאדם שבו'. ועל דרך כלל האישה מכינה את צרכי נפש הבהמית של האיש. וקדושת הזמן מחמת חיבור ראוי בין האיש לאשתו.

סוכת דוד

"ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת וגדרתי את פריציה וחרסתי אקים ובניתי כימי עולם" (עמוס ט יא) וכך נהגו ישראל (ע"פ מנהגי וורמייזא) לומר בחג הסוכות לאחר ברכת המזון "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנפלת". דוד הוא השביעי באושפיזין של חג הסוכות, אבל הנביא רומז בלשונו שדוד המלך שייך לכל ענין חג הסוכות עד שהסוכה עצמה נקראת על שמו "סוכת דוד הנפלת".

ויעקב נסע סוכתה

פעם ראשונה שמצאנו בתורה את שורש הסוגיה של סוכות, הוא במה שנאמר (בראשית לג יז) "ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות". ומחמת כן חג הסוכות עומד כנגד יעקב אבינו כמו שאומר הטור (או"ח סימן תיז) "לפי שהמועדים נתקנו כנגד אבות, פסח כנגד אברהם דכתיב 'לושי ועשי עוגות' ופסח היה. שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק. סוכות כנגד יעקב דכתיב 'ולמקנהו עשה סוכות'".

האבות הקדושים העמידו את כלל ישראל, אבל יצא מהם גם פסולת כמו שאמר יעקב אבינו (פסחים נו א) "שמה חס ושלום יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו", מיעקב אבינו לא יצאה פסולת להדיא שהרי נולדו ממנו י"ב שבטי י-ה, אבל יש פנים אחד של פסולת שמקביל ליעקב אבינו בדקות, זהו בחינת עמלק שנקרא "זד יהיר לץ שמו" ה'לץ' של עמלק הוא הפך ה'צל' של יעקב אבינו המתגלה בסוכה.

בפנים דקות יותר המציאות של פסולת שיוצאת מיעקב אבינו מתגלה בתוך ה"ב שבטים עצמם, עד שנאמר באחי יוסף (בראשית לז ד) "ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלום", שנאה זו היא הפסולת שנמצאת בשבטים עצמם וכל זה בא מתוך שהיו מבזים את בני השפחות (רש"י בראשית לז ב).

שורש הפסולת שנתגלתה בביתו של יעקב באה מתוך זה שנשא יעקב ב' אחיות, על אף האיסור שמפורש בקרא (ויקרא יח יח) "ואשה אל אחתה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה בחייה". מעיקרא לאה הייתה שייכת לעשו כדברי הגמרא (בבא בתרא קכג א) ורחל הייתה בחלקו, ובכל אופן נטל יעקב חלקו וחלק עשו בנושאו ב' אחיות הפך מה שכתוב בתורה.

וכתב הרמב"ן (בראשית כו ה) "הנראה אלי מדעת רבותינו, שלמד אברהם אבינו התורה כלה ברוח הקדש, ועסק בה ובטעמי מצותיה וסודותיה, ושמר אותה כולה כמי שאינו מצווה ועושה. ושמירתו אותה היה בארץ בלבד, ויעקב בחוצה לארץ נשא האחיות" שמירת התורה של אברהם וזרעו הייתה רק בארץ ישראל, ועל כן בחוץ לארץ נשא יעקב אבינו ב' אחיות ומיד בחזרתו לארץ ישראל מתה רחל כמו שאמר יעקב אבינו (בראשית מז ח) "ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבא אפרתה".

תחילת ושורש הפגם בבית יעקב מתחיל בזה שהוא נשא ב' אחיות ונעשה צירוף שלא יכול להצטרף, מתוך זה נעשה הבדלה בין בני לאה לבני רחל, כמו שנאמר שכל השבטים מלבד בנימין שנאו את יוסף עד ש"ולא יכלו דברו לשלום", זה שורש "סוכת דוד הנפלת" כיון ששורש הסוכה מיעקב היא באה, על כן ה'סוכה' חסירה ואינה שלימה.

זהו שנאמר עם בואו של יעקב לשכם "ולמקנהו עשה סכות" כיון שעיקר הפגם בנשיאת ב' אחיות התראה בכניסה לארץ כמו שנתבאר בדברי הרמב"ן עד שרחל הוצרכה למות באופן של "ויהי בהקשתה בלדתה" (בראשית לה יז), לפיכך הסוכות הללו שבנה יעקב אבינו בחזרתו לארץ ישראל אינן יכולות להתקיים, ועל זה אנו מתפללים "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנפלת" מלשון עובר שנפל ומת, כמו שאומרים רבותינו (עץ חיים של"ט פ"ח) "ואם היתה יולדת היתה מתה בלדתה בסוד ויהי בצאת נפשה כי מתה כי בנימין לקח אותו החלק עצמו הנשאר באמו שהוא הנפש שלה ממש ובלדתה אותו יצאה נפשה ממש ואז מתה והבן זה".

לא היה שייך שיתקיימו רחל ובנימין בבת אחת; או שבנימין יפול וימות או שרחל תתקשה בלידתה ותמות. לפיכך, מיתת רחל בעומק הייתה בבחינת 'נפל' כיון שהיא מתה במקום בנימין, זה העומק הדק של ה'סוכה' של יעקב אבינו ש'נופלת' בכניסה לארץ.

החזרה של יעקב אבינו לארץ ישראל מעמידה חסרון ופגם בבית יעקב, שלא שייך שיהיה יעקב נושא ב' אחיות, ועל כן "מתה עלי רחל בדרך" ומתוך זה בנה יעקב אבינו ב' סוכות, כמו שנאמר "ולמקנהו עשה סכות" לשון רבים, אלו הם ב' בחינות הסוכות: סוכת לאה המתקיימת וסוכת רחל הנפלת, אותו הפגם שעל ידו מתה רחל בחזרתו לארץ ישראל עד שנפלה סוכתה, הוא עצמו בנה את הסוכה המתקיימת של לאה.

מירב ומיכל

ראינו ששורש ה"סוכה הנפלת" מתראה אצל יעקב אבינו שנשא ב' אחיות עד שסוכת רחל נופלת ובזה עצמו מוקמת סוכת לאה, כמו כן מצינו בגמרא (סנהדרין יט ב) שזה היה שורש הפגם ב"סוכת דוד הנפלת", "שאלו תלמידיו את ר' יוסי היאך נשא דוד שתי אחיות בחייהן? אמר להן, מיכל אחר מיתת מירב נשאה. ר' יהושע בן קרחה אומר, קידושי טעות היו לו במירב, שנאמר (שמואל ב ג יד) 'תנה את אשתי את מיכל אשר ארסתי לי במאה ערלות פלשתים'. מאי תלמודא אמר רב פפא מיכל אשתי ולא מירב אשתי". דוד המלך נוגע בעומק אותה נקודה של נשיאת ב' אחיות שהייתה אצל יעקב אבינו.

אליבא דר' יוסי דוד המלך נשא ב' אחיות זו אחר זו, כיון שמתה מירב נשא את מיכל. אבל אליבא דר' יהושע בן קרחה קידושי טעות היו לדוד במירב ועל כן הוא נשא את מיכל אחותה, אבל כמו שהגמרא ממשיכה ומבארת שהיה ויכוח בין שאל לדוד אם אותם הקידושים היו קידושי טעות, ואליבא דשאל דוד אכן נשא ב' אחיות, אם כן בעומק הזך שבדבר יש

^א מאי קידושי טעות דכתיב (שמואל א יז, כה) והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול וגו' אזל קטליה אמר לו מלוה אית לך גבאי והמקדש במלוה אינה מקודשת אזל יהבה

אצל דוד המלך ואצל יעקב אבינו. זה שמו של אבשלום שהשלום שבו בא מכח אביו, מלשון 'אב' - שיש בו - 'שלום', אבל אליבא דאמת הפגם בא מדוד עצמו אל אבשלום מה'בשלום' שאינו שלם בתוכו, וכל זה היה מפני שבמלכותו של דוד לא היה שלום גמור.

שינוי במסכת אבות (פ"ג מ"ב) שצריך לשאול בשלומה של כל מלכות "רבי חנינא סגן הכהנים אומר, הוי מתפלל בשלומה של מלכות", אבל אצל דוד לא התגלה השלום של המלכות באופן השלם כמו שאומרת הגמרא (שבת נו ע"ב) "בשעה שאמר דוד למפיבשת אתה וציבא תחלקו את השדה יצתה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה", כיון שלא היה שלום במלכותו של דוד נעשה חלוקה בעם ישראל שירבעם ימלוך על עשרת השבטים ורחבעם על שני שבטים.

כל זה נעשה מחמת שאצל דוד לא התגלה ה"סוכת שלום" ואף ירבעם שחטא והחטיא את ישראל חלק מהפגם שלו היה שביטל את ישראל ממצוות סוכה כמו שמאריך הרמב"ם באגרת תימן על ביטול מצוות סוכה ומביא את ירבעם בן נבט כדוגמה "אבל ירבעם בן נבט שחיק עצמות יענש על העגלים שחטא בהם והחטיא את ישראל וכמו כן יענש על שבטל מצות סוכה בסוכות".

סוכה ומערה

בעומק יותר, דוד המלך שורשו ממעשה לוט ובנותיו שנתחבאו במערה ויצא מהם עמון ומואב, כמו שאומר המדרש (ב"ר מא ד) "אמר רבי יצחק מצאתי דוד עבדי היכן מצאתי, בסדום". מעשה זה של לוט ובנותיו היה במערה וזה סוד סוכה, כיון שכל סוכה עניינה הוא מלשון דבר הסוכך שנמצא מעל, יש אופן של כיסוי גמור ורגיל שזה בחינת בית ויש כיסוי שהוא בחינת סוכה.

יש כמה וכמה פנים לבאר ההבדל בין בית לסוכה, הכתוב אומר (תהלים כז ה) "כי יצפני בסכה ביום רעה יסתירני בסתר אהל", הכניסה לסוכה הוא לשם הצפנה בשונה מהבית, אף על פי שגם בבית עושים "מילתא דצניעותא" אבל עיקר עניינו של הבית הוא מקום לגור בו, מאידך הסוכה נועדה להציל כמו שאומר הכתוב (ישעיהו ד ו) "וסכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר", על שם כן נקראת הסוכה שבאה להציל - מערה, מלשון 'מָרְעָה' ולכן ברחו לוט ובנותיו מפני הרעה שהייתה בהפיכת סדום אל המערה.

כלומר, בעומק המערה הוא שורש הרעה, ולשם בורחים מפני הרעה מפני שבמערה הרע עדיין נעלם. וכן מצינו שדוד המלך ברח למערה מפני שאול (תהלים נז א) "למנצח אל תשחת לדוד מכתם בברחו מפני שאול במערה" וכן "משכיל

צד מסוים שדוד המלך קידש שתי אחיות - מעין יעקב אבינו שנשא את לאה ורחל.

בעומק, הדברים מתאימים ביותר, שהרי מעיקרא לאה הייתה שייכת לחלקו של עשו ורחל לחלקו של יעקב (בבא בתרא קכא א).² כאשר נפגשו יעקב ועשו אמר עשו "יש לי רב" ויעקב ענהו "יש לי כל" (בראשית לג ט-יא) הרי לנו שחלקו של עשו מלשון "רוב" הוא וחלקו של יעקב מלשון "כל" הוא, אלו הן ב' האחיות "מירב" הגדולה³ היא בבחינת חלקו של עשו ועל כן היא קרויה "מירב" מלשון "יש לי רב", ואילו מיכל הצעירה שייכת לחלקו של יעקב וזהו שמה מלשון "יש לי כל".

ואף אליבא דר' יהושע בן קרחה שקידושי מירב היו קידושי טעות, מתראה עומק הדבר אצל יעקב אבינו שמעיקרא חשב שנשא את רחל ובבוקר ראה שהיא לאה; בדקות, קידושי לאה היה בהם צד של קידושי טעות כי הרי באמת היא שייכת לחלקו של עשו ולא לחלקו של יעקב, ואף צד מסוים של איסור יש בכך שהוא חושב באשה אחרת. אבל מכל מקום זה ברור עד מאוד, שדוד מצטרף לסוכת יעקב אבינו כיון שאף הוא נוגע בסוגיא של נשיאת ב' אחיות.⁴

סוכה היא בחינת "מי" כמו שאומרים רבותינו,⁵ סוכת מירב לא התקיימה כיון שהיא באה מחלקו של עשו שאמר "יש לי רב" אבל סוכת מיכל התקיימה שהיא חלקו של יעקב מלשון "יש לי כל", בבחינה מסוימת כמו שהוזכר דוד קידש אף את מירב ובזה מתראה שורש הפגם הדק מעין זה שיעקב לקח את לאה שהיא חלקו של עשו.

על כן אנו מתפללים "ופרוס עלינו סוכת שלומך, סוכת רחמים ושלום", יעקב בנה סוכות אבל לא התגלה בו סוכת שלום כיון שהוא נשא גם את לאה וגם את רחל, בעקבות כך נאמר אצל אחי יוסף "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום", בסוכת יעקב אבינו יש פגם ב'שלום', ועל כן גם אצל דוד נראה מעין אותה הבחנה שחסר בסוכתו ה'שלום' כיון שקידש ב' אחיות, את מירב ומיכל וזה נקרא "סוכת דוד הנופלת".

סוכת שלום

אבל בדקות יותר, זה מה שנאמר בגמרא (ברכות סד א) "ואמר רבי אבין הלוי, הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום, שהרי יתרו שאמר לו למשה (שמות ד יח) 'לך לשלום' עלה והצליח, דוד שאמר לו לאבשלום (שמואל ב טו ט) 'לך בשלום' הלך ונתלה", כלומר אצל דוד עצמו ובזרעו היוצא ממנו לא התגלה השלום האמתי, אמירת 'בשלום' מחלקת את השלום לב', שלום שמתחלק לשניים הוא שלום ששייך למציאות של מות, למדנו שבאופן של חסרון התראה השלום

לעדריאל דכתיב (שמואל א יח, יט) ויהי בעת תת את מירב בת שאול לדוד וגו' א"ל אי בעית דאתן לך מיכל זיל אייתי לי מאה ערלות פלשתים אזל אייתי ליה א"ל מלוה ופרוטה אית לך גבאי שאול סבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ודוד סבר מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה ואיבעית אימא דכולי עלמא מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה שאול סבר לא חזו ולא מידי ודוד סבר חזו לכלבי ושונרי.

² "שהייתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים שני בנים יש לה לרבקה שתי בנות יש לו ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן והייתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת גדול מה מעשיו איש רע הוא מלסטם בריות קטן מה מעשיו (בראשית כה, כז) איש תם יושב אוהלים והיתה בוכה עד שנשורו ריסי עיניה".

³ כמו שאמר שאול לדוד "הנה בתי הגדולה מרב" (שמואל א: יח, יז).

⁴ כח ההתנגדות ליעקב הייתה בעשו האדמוני וכנגד זה היה דוד אדמוני בעצמו כיון שבבחינה מסוימת היה בו צד של קלקול.

⁵ סוכה היא בינה, הנקראת 'מי'.

שכם במאה קשיטה", צורת הקנין בארץ ישראל הוא באופן של סוכות ודירת עראי לקבורה. בעומק, הבית הוא דירת קבע בשונה מהקבר שהוא דירת עראי, כיון שאנחנו מאמינים בתחית המתים שאז יקיצו וירננו שוכני עפר ולא יהיה צורך בקבר אלא בבית, גם מה שמוריש האדם ליורשיו עתיד לחזור אליו כשיקץ לעתיד לבא, אבל הקבר אינו אלא דירת עראי באופן זמני עד תחית המתים.

מערת המכפלה ובית המקדש הם שתי קצוות, מערת המכפלה היא 'מערה' בבחינת דירת עראי שראויה לקבורה ואילו בית המקדש הוא בית ודירת קבע כמו שנאמר "ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון" (תהלים עו, ג).

דוד מלך בחברון שבע שנים, שזה שבעת ימי הסוכות, אבל שם הוא מצטרע שישה חדשים וזה חסרון בעומק הסוכה עד שהיא נופלת ועל שם כן אומר הנביא "סוכת דוד הנופלת".

אצל יעקב אבינו נאמר שעשה סוכות לשון רבים, לעיל הזכרנו שיש שתי בחינות של סוכות יש סוכה המתקיימת של לאה ויש סוכה הנופלת של רחל, אבל בפנים נוספות רש"י (בראשית לג יז) מביא מדברי חז"ל (מגילה יז א) שיעקב אבינו "שהה שם י"ח חדש, קיץ וחורף וקיץ; סכות קיץ, בית חורף, סכות קיץ", אלו הם שתי סוכות שעשה יעקב אבינו ע"ה. אבל דוד המלך היה בסוכה רק באותם ששה חדשים שנצטרע, ועל כן היה לו רק סוכה אחת ולא ב' סוכות, זה מדרגת "סוכת דוד הנופלת" כיון שהיה לו רק סוכה אחת שנפלה ולא זכה לסוכה השניה המתקיימת.

סוכת דוד הנופלת באה מכח זה שהוא נשא את מירב, שורש הנקבה שאינה שלימה זה בחינת מירב גימטריה רנ"ב אברים שיש לאשה, זה צד הקלקול בסוכת דוד שעל כן היא נופלת, אבל כמו שהוזכר לעיל בית המקדש גם נקרא סוכה כמו שאומר דוד המלך בתהלים (עו ג) "ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון" ושם נתקנה סוכתו של דוד המלך כמו שאומרת הגמרא (שבת ל א) "דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהלים פו יז) 'עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו' אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם מחול לי על אותו עון אמר לו מחול לך אמר לו עשה עמי אות בחיי אמר לו בחיי איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע, כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבוקו שערם זה בזה אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה, וכו', כיון שאמר (דברי הימים ב ו מב) 'ה' אלקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך' מיד נענה באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחלו לו הקב"ה על אותו עון", דהיינו חטא בת שבע.

בעומק אומרים רבותינו שדוד המלך חטא במידה השביעית שנקראת 'בת' והיא 'שביעית', לענייננו הוא היום השביעי של חג הסוכות ובעומק אע"פ ש"כל האומר דוד חטא

לדוד בהיותו במערה תפלה" (שם קמב א), לפי זה מתפרש לנו שלא במקרה בורח דוד אל הסוכה כמו שנאמר "כי יצפנני בסכה ביום רעה" (שם כז ה) וגו', כיון שבבריחה זו הוא נכנס אל השורש העליון של הסוכה הנקראת 'מערה' שענינה להגן ולהציל מפני הרעה.

הגמרא (סנהדרין קז א) אומרת "והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ובירושלים מלך שלשים ושלוש שנים וכתוב (שמואל ב ה ה) 'בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים' וגו' והני ששה חדשים לא קחשיב, שמע מינה נצטרע", אותם ששה חדשים שלא נחשבו ממלכותו כיון שנענש בצרעת ישב בהם דוד בחברון ששם נמצאת מערת המכפלה, זה השורש של דוד המלך שבורח וניצל באופן של מערה.

רמז לדבר, מערת המכפלה נקראת כך כמו שאומרת הגמרא (עירובין נג א) "רב ושמואל חד אמר שני בתים זה לפנים מזה וחד אמר בית ועליה על גביו, וכו', מכפלה שכתולה בזוגות (בראשית לה כז) 'ממרא קרית ארבע' א"ר יצחק קרית הארבע זוגות אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולא", כלומר יש בה ד' אנשים וד' נשים, זה אותיות ד' ו' ד'.

דוד מלך בחברון ובירושלים, בחברון נתגלתה בו בחינת ה'מערה' שממנה שורש יצירתו כמו שהוזכר לעיל במעשה לוט ובנותיו, כמו כן ה'מערה' היא מקום בריחתו של דוד ולפיכך הוא מלך בחברון ששם נמצאת 'מערת המכפלה'. לאחר מכן מלך דוד בירושלים ששם מקום בית המקדש שעליו נאמר (תהלים עו ג) "ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון", ובמדרש תהלים (עו) איתא "אמר רבי ברכיה מתחלת ברייתו של עולם עשה הקב"ה סוכה בירושלים כביכול שהיה מתפלל בתוכה ואומר יהי רצון מלפני שיהו בני עושין רצוני כדי שלא אחריב בתי ומקדשי שנאמר 'ויהי בשלם סוכו ומעונתו'. כיון שגרם החטא מה כתיב (איכה ב ו) 'ויחמוס כגן סוכו שיחת מועדו' מקום שהיה מתוועד בתפלה", הרי לנו שדוד המלך מלך בחברון בבחינה של 'מערה' ובירושלים בבחינה של 'סוכה'.

דירת עראי

בית המקדש נקרא סוכה לפי פשוטו; כיון שבעת חורבנו מתגלה שהיה כאן רק 'דירת עראי' בבחינת סוכה, אמנם בעומק, זה שורש בנייתו לעתיד לבוא, כמו שהתבאר ביעקב אבינו שאותה סוכת רחל הנופלת הקימה את סוכת לאה, דבר זה מתגלה גם כן אצל דוד מלכא משיחא מחמת שהוא קידש שתי אחיות כמו שהתבאר לעיל.

אברהם אבינו קנה את מערת המכפלה לקבורה, וכמו כן יעקב אבינו כאשר הוא בא לארץ ישראל נאמר (בראשית לג, יט) "ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי

¹ זוהר (ח"ב קו ע"ב, קז ע"א) "דוד מלכא חב לקודשא בריך הוא בלחודיו ולא לבני נשא. ואי תימא הא חב ההוא חובא דבת שבע, ותנינן מאן דאית על ערוה (אתתא ברעותא) אסרה על בעלה, וחב לחבריה וחב לקודשא בריך הוא, לאו הכי הוא, דההוא דאית אמר בהיתרא הוה, ודוד דיליה נקט, וגט הוה לה מבעלה עד לא יתן לקרבא, דהכי הוה מנהגא דכל ישראל, דיהבין גט זמן לאתתיה כל דנפיק חילא, וכן עבד אוריה לבת שבע, ולבתר דעבר זמן והות פטורה לכלא, נטל לה דוד, ובהיתרא עבד כל מה דעבד, דאלמלא לאו הכי ובאסורא הוה, לא שבקה קודשא בריך הוא לגביה, והיינו דכתיב לסהדותא, (ש"ב יב כד) וינחם דוד את בת שבע אשתו, סהדותא דאשתו היא, ודאי אשתו ובת זוגו הוה, דאדמונת לגביה מיומא דאתברי עלמא, (ורזא דמלתא, מלכותא דלעילא דאיהו אתעביד רגלא רביעא למרכבתא עלאה, ואתקרי בת שבע, על אבן אחת שבעה עינים), הא סהדותא דלא חב דוד חובה דבת שבע כדקאמרן".

מסיני אבל מדברי הגמרא בתחילתה מבואר ששורש הסוכה ושורש הארון אחד הם.

זהו שכאשר נכנס הארון לבית קדשי הקדשים ידעו כל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון, בעומק, הארון נכנס לקודש ולאחר מכן לבית קדשי הקדשים אלו הם שתי בחינות הסוכות, אחת המתקיימת ושניה שאינה מתקיימת: אצל יעקב זה היה סוכת לאה שהתקיימה וסוכת רחל שנפלה, אצל דוד המלך סוכת מיכל התקיימה בבחינת יש לי כל וסוכת מירב לא התקיימה, ובהקבלה למקום מלכותו ז' שנים שמלך בחרון עד שנצטרע מכח מעשה של בת שבע זה סוכה שאינה מתקיימת ומחמת כן נחסר לו ששה חדשים כמו שהוזכר לעיל, מאידך אותם ל"ג שנים שמלך בירושלים זה בחינת סוכה המתקיימת.

כשעולה דוד המלך מחברון לירושלים נקרא שנתכפר לו אותו עון, סוכת חברון היא בבחינת מערת המכפלה שעליה נאמר "הקיצו ורגנו שוכני עפר" (ישעיה כו ט), ועל המערה הזו התנגד עשו כמו שידוע (סוטה יג א), חברון הוא המקום הפחות ביותר שיש בארץ ישראל, מקום של טרשים שנועד לקבורה (כתובות קיב א), אבל כאשר מתגלה זכותו של דוד המלך נפתחים השערים והארון נכנס לבית קדשי הקדשים. וביותר, אין כאן רק פתיחה של השערים אלא התגלה שחברון עלתה למדרגת ירושלים, ומלכות בית דוד נכללת בירושלים בכלל ובבית המקדש בפרט עד לבית קדשי הקדשים שלשם נכנס הארון בזכותו של דוד, בכהאי גוונא שמקום שוכני העפר בחברון עולה ומצטרף על ידי דוד לירושלים מתגלה ה'ח' שזה ראשי תיבות חברון ירושלים, זה שורש התיקון של סוכת דוד המלך כמו שכתוב "ויהי בשלם סוכו", הסוכה השלימה במדרגת בית המקדש.

בעומק, הנבואה ש"ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת" (עמוס ט יא) והנבואה שבית המקדש עתיד להבנות מאש כמו שנאמר בגמרא (בבא קמא ס ב) "אני הציתי אש בציון שנאמר ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה" אינם שני בניינים נפרדים, אלא בניית המקדש היא גופה הקמת סוכת דוד הנופלת.

שלימות התיקון של מדרגת בית המקדש מתראה בגג, כמו שאומרת הגמרא (תענית כט א) "תנו רבנן משחרב הבית בראשונה נתקבצו כיתות כיתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידן ועלו לגג ההיכל ואמרו לפניו רבונו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנים יהיו מפתחות מסורות לך וזרקום כלפי מעלה ויצתה כעין פיסת יד וקיבלתן מהם והם קפצו ונפלו לתוך האור ועליהן קונן ישעיהו הנביא (ישעיהו כב א) משא גיא חזיון מה לך איפוא כי עלית כולך לגגות תשואות מלאה עיר הומיה קריה עליזה חלליך לא חללי חרב ולא מתי מלחמה". תמיד "גמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקל" (שם כה א) אבל על גג בית המקדש יצאה יד ולקחה את המפתחות, כאן מתראה שלימות התיקון של מדרגת בית המקדש הוא

אינו אלא טועה" (שבת נו א) אבל צד נפילה מסוימת יש לדוד בבת שבע, וכמו שכתבו התוס' דלא חטא היינו באשת איש, ומחמת כן נפלה "סוכת דוד".

בת שבע

הגמרא אומרת (סנהדרין קז א) "ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רוחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד בת שבע הוה קא חייפא רישא תותי חלתא אתא שטן אידמי ליה כציפרתא פתק ביה גירא פתקה לחלתא איגליה וחזייה מיד (שמואל ב יא ג) וישלח דוד וידרוש לאשה ויאמר הלא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי וישלח דוד מלאכים ויקחה ותבא אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטומאתה ותשב אל ביתה". דוד עלה אל הגג ומשם הוא ראה את בת שבע שהייתה על הגג שלה, זה בחינת הסוכה, ודרכם היה לעשות סוכה בגג, כדלהלן.

הסוכה עשויה מדפנות וגג, כמו שאומרים רבותינו¹ יש סוכה שדפנותיה עשויות כאות ס' ויש שדפנותיה כמו כ' ויש שדפנותיה כמו ה' שתי דפנות כהלכתן ושלישית אפילו טפח, אבל בכל הסוכות יש גג שהוא עיקר שם סוכה. אלו הם ששת הצדדים של הסוכה: הסוכה עצמה שעל גבי קרקע, ד' דפנותיה והסכך שעל גבה.

יש בחינה שהשביעי שבחג הוא החלל של הסוכה, אבל יש פנים אחרות שהשביעי שבחג נמצא על הגג וזה הכוונה שהשכינה שורה על הסוכה כמו שאומרת הגמרא (סוכה ט א) "כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה", וכן מצינו שהיו בונים את הסוכות על הגג כמו שכתוב בנחמיה (ח טז) "ויצאו העם ויביאו ויעשו להם סכות איש על גגו" וכן בגמרא בעבודה זרה (ג א) "מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו".

חטא בת שבע נעשה בגג וזה שורש סוכת דוד הנופלת, בבחינת השביעי שבסוכה השייך אל הגג דווקא. וכן חזי' בענשו דכתיב: "ויטו לאבשלום האהל על הגג ויבא אבשלום אל פלגשי אביו לעיני כל ישראל" (ש"ב טז כב), והיתה זו עצת אחיתופל שנאמר בו 'לך בשלום', ובת שבע היתה נכדתו של אחיתופל, ועל עונש זה נאמר לדוד 'הנה אנכי מקים עליך רעה מבייתך' (ש"ב יב יא). וחטא זה התכפר לו דווקא בכניסת הארון לבית המקדש, כמו שאומרת הגמרא (שבת נו א) "כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה עשרים וארבעה רגנות ולא נענה, וכו', כיון שאמר (דברי הימים ב ו מב) 'ה' אלקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך' מיד נענה באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון".

הגמרא בסוכה (ה ע"א וע"ב) לומדת בהוה אמינא שסוכה צריכה חלל עשרה טפחים או מהארון שגובהו תשעה וכפורת טפח או מהכרובים שהיו סוככים בכנפיהם על הכפורת והיה שם חלל של עשרה טפחים, למסקנא הרי זה הלכה למשה

¹ מחברת הקודש (שער הסוכות) "והנה אות ס' במלוי עולה ק"ך והוא כ' אות ק' רמז לסכך והוא ת"ת אימא ואות כ' רמז לדפנות שהם ג' נה"י דאימא וגם ו' במלוי עולה כ"ב הוא ק"פ כמו אות ס' כי אות כ' במלוי עולה סכך ואות ב' בעצמה הוא ג' דפנות שהם ג' כהלכתן. ואות ה' הם שתיים כהלכתן וג' אפ"ל טפח".

שבתורה". אותם המלאכים קטרגו על בני האדם ומחמת כן ירדו למטה לארץ וחטאו בבנות האדם, בעומק כך היה עם דוד המלך כמו שאומרת הגמרא (סנהדרין קז א) "אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו לידי נסיון ונכשל אמר לפניו רבש"ע מפני מה אומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ואין אומרים אלהי דוד אמר אינהו מינסו לי ואת לא מינסית לי אמר לפניו רבש"ע בחנני ונסני שנאמר (תהלים כו ב) בחנני ה' ונסני וגו' אמר מינסנא לך ועבידנא מילתא בהדך דלדידהו לא הודעתניהו ואילו אנא קא מודענא לך דמנסנא לך בדבר ערוה", דוד התנסה בבת שבע ובני האלהים התנסו בבנות האדם.

בברית העולם התייעץ הקב"ה עם המלאכים אם לברוא את האדם ואז קטרגו אותם המלאכים ואמרו "מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים ח ה) כמו שהוזכר במדרש, לאחר שירדו אותם המלאכים שמחזאי חזר בתשובה עד "שתלה את עצמו בין שמים לארץ ראשו למטה ורגליו למעלה ועדיין הוא תלוי בתשובה", שמחזאי הוא שורש ל"בינונים תלויין ועומדין מראש השנה עד יום הכיפורים" (ר"ה טז ב) וכנגד עזאל שלא חזר בתשובה אנו שולחים ביום הכיפורים שער לעזאל, הפסולת שניתנת ביום הכיפורים זה חלקו של עזאל. וחג הסוכות הוא כנגד דוד שעליו נאמר בנבואה "סוכת דוד הנפולת" והוא המשך הכתוב "הנפילים היו בארץ" ואומר רש"י "על שם שנפלו והפילו את העולם, ובלשון עברית לשון ענקים הוא".

מעיקרא יש את ראש השנה שבו נברא האדם וזה בחינת הצדיק שנברא למרות קטרוג המלאכים, בעשרת ימי תשובה מתגלה בחינת הבינוניים והוא כנגד שמחזאי שתלוי ועומד, ביום הכיפורים מתגלה בחינת הרשעים כנגד עזאל שחלקו הוא שער לעזאל, ובחג הסוכות מתגלה שורש נשמתו של דוד המלך שהוא בחינת "הנפילים היו בארץ" וכמו שאומרת הגמרא שמישיח נקרא בר נפלי.

הנפילים ראו את בנות האדם "כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו" (בראשית ו ב) מעין אותו פגם היה בדוד המלך שנשא נשים שיש בהם צד מסוים של פקפוק (מירב ומיכל) ויתר על כן נשא את בת שבע שבצד מסוים נאמר שהוא חטא במדרגת אשת איש, כנגד מה שכתוב "מכל אשר בחרו" ופירש רש"י "אף בעולת בעל", שורש נשמתו של דוד המלך הוא מהנפילים אשר היו בארץ רק ששם זה התגלה בקלקול גמור בבחינת רשעים שנדחים ביום הכיפורים או בינונים שתלויים ועומדים כל עשרת ימי תשובה, אבל אצל דוד המלך התגלה מדרגת הנפילים בבחינת הצדיק ששייך לראש השנה, כמו שאומרת הגמרא שדוד המלך הקים עולה של תשובה (ע"ז ה ע"א) הקים בבחינת עליה כמו שאומרת הגמרא (ברכות לד ב) "מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין".

¹ וכן נמצא מעלת גגו של בית המקדש בפסיקתא רבתי (לו), "שנו רבותינו בשעה שמלך המשיח נגלה בא ועומד על הגג של בית המקדש (והיה) [והוא] משמיע להם לישראל ואומר להם עניים הגיע זמן גאולתכם ואם אין אתם מאמינים ראו (באורו) [באורי] שזרח עליכם שנאמר קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח ועליכם בלבד זרח ולא על אומות העולם שנאמר כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה באותה השעה מבהיק הקדוש ברוך הוא אורו של מלך המשיח ושל ישראל וכל אומות העולם בחושך ואפילה והולכים כולם לאורו של משיח ושל ישראל שנאמר והלכו גוים לאורך מלכים לנגה זרחך (ישעיה ס"ג) ובאים ומלחכים עפר מתחת רגליו של מלך המשיח שנאמר (ואיים לפניו יחלו ועפר רגליו ילחכו) [ועפר רגליו ילחכו] (שם מ"ט כ"ג) ובאים כולם ונופלים על פניהם לפני משיח ולפני ישראל ואומרים להם נהיה לך ולישראל עבדים וכל אחד ואחד מישראל לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים שנאמר והיה ביום ההוא אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל הלשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם כי שמענו אלקים עמכם (זכריה ח כ"ג)".

מקום הסוכה הפנימית שלשם מצטרפת סוכתו של דוד המלך". בתחילה סוכתו של דוד שייכת לחברון ושם היא נופלת בבחינת מערה ושוכני עפר, אבל כאשר היא מצטרפת למדרגת ירושלים עיר הקודש עד שהיא משתייכת לפנים של הדבר לקדש הקדשים שבו נאמר "זה שער השמים" (בראשית כח, יז) מקום שהתפילות עולות שם, בזה סוכת דוד מתקיימת ומתתקנת.

בר נפלי והנפילים

"אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מי שמיע לך אימת אתי בר נפלי אמר ליה מאן בר נפלי א"ל משיח משיח בר נפלי קרית ליה א"ל אין דכתיב (עמוס ט יא) ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנפולת" (סנהדרין צו ב), למדנו שהמשיח עצמו נקרא 'בר נפלי' מחמת ש"סוכת דוד" נופלת.

המקום הראשון שנאמר בו ענין נפילה בתורה הוא בסוף פרשת בראשית, "ויהי כי החל האדם לרב על פני האדמה ובנות ילדו להם. ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו, וכו', הנפילים היו בארץ בימים ההם וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם המה הגברים אשר מעולם אנשי השם" (בראשית ו א-ד).

מצינו כמה פירושים מי הם "בני האלהים": רש"י מפרש "בני השרים והשופטים, דבר אחר בני האלהים הם השרים ההולכים בשליחותו של מקום אף הם היו מתערבים בהם כל אלהים שבמקרא לשון מרות וזה יוכיח (שמות ד) ואתה תהיה לו לאלהים (שם ז) ראה נתתיך אלהים". ומצינו במדרש (ילקוט שמעוני בראשית מד) "שאלו תלמידיו את רב יוסף מהו עזאל א"ל כיון שעמדו דור המבול ועבדו עבודה זרה היה הקב"ה מתעצב מיד עמדו שני מלאכים שמחזאי ועזאל ואמרו לפניו רבונו של עולם הלא אמרנו לפניך כשבראת את עולמך מה אנוש כי תזכרנו א"ל ועולם מה יהא עליו א"ל רבונו של עולם היינו מסתפקין בו א"ל גלוי וידוע לפני אם אתם שרויין בארץ היה שולט בכם יצר הרע והייתם קשים מבני אדם א"ל תן לנו רשות ונדור עם הבריות ותראה איך אנו מקדשין שמך א"ל רדו ותדורו עמהן מיד קלקלו עם בנות האדם שהיו יפות ולא יכלו לכבוש את יצרן, וכו', מיד שגר מטטרון שליח לשמחזאי וא"ל עתיד הקב"ה להחריב עולמו ולהביא מבול לעולם מיד עמד בבכי והיה מצטער על העולם ועל בניו, וכו', שמחזאי חזר בתשובה ותלה עצמו בין שמים לארץ ראשו למטה ורגליו למעלה ועדיין הוא תלוי בתשובה, עזאל לא חזר בתשובה ועדיין הוא עומד בקלקולו להסית בני אדם לדבר עבירה בבגדי צבעונין של נשים ולכך היו ישראל מקריבין קרבנות ביום הכפורים איל אחד לה' שיכפר על ישראל ואיל אחד לעזאל שיסבול עונותיהם של ישראל והוא עזאל

התורה בהר סיני וסוכות הוא זכר לענני הכבוד "למען ידעו דורתיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (ויקרא כג מג), ובשלשתם מצינו בחינה של נפילה.

מצינו במדרש (ב"ר מב ח) "זיבא הפליט ריש לקיש בשם בר קפרא הוא עוג הוא פליט, ולמה נקרא שמו עוג שבא ומצא את אברם יושב ועוסק במצות עוגות", חג המצות לא מבטל את כוחו של עוג שבא מהנפילים כמו שרש"י אומר שהם לשון ענקים (בראשית יד יג) לפי מה שנתבאר השתא עוג הוא המעכב את הגאולה של חג המצות שאנו אוכלים בו "עגת מצות כי לא חמץ" (שמות יב ט).

היציאה ממצרים הייתה בשביל להכנס לארץ ישראל, והמרגלים נכנסו בראשונה ובכדי להינצל מעצתם הלך כלב לחברון, חברון עומדת באמצע בין מצרים לבין ארץ ישראל, כמו שנאמר בפסוק להדיא (במדבר יג כב) "חברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים" היא השורש לעליה עד לירושלים, כמו שהוזכר שדוד עלה מחברון ובחינת סוכת דוד הנופלת, לירושלים שזה בחינת סוכה המתקיימת כמו שנאמר "ויהי בשלם סוכו".

עוג והענקים שעזמו היו בבחינת המעכב של יציאת מצרים, עד שכל אותו הדור מתו במדבר ורק כלב ויהושע ניצלו, כל זה בא מחמת ש"וגם בני ענקים ראינו שם" (במדבר יג כח) עוד בחג המצות היה אחיזה לרפאים, עד שעוג מלך הבשן נקרא על שם ה"עגת מצות כי לא חמץ" ועל כן הכניסה לארץ ישראל אינה שלימה, ולפיכך גם הסוכה אינה יכולה להשתלם.

מחמת כן גם מתן תורה שהוא תכלית יציאת מצרים כמו שנאמר "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" (שמות ג יב) ובו ירד ה' על הר סיני (שמות יט כ) ונקרא נפילה דתיקון, גם זה לא היה שלם שהרי חטאו ישראל בחטא העגל, כיון שהנפילה מהשמים לארץ חוזרת ומתגלה בצורה חסרה ולא שלמה, זה העומק של הנבואה העתידה לבא "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת" כיון שעדיין חג הסוכות אינו חג גמור, אבל כאשר מתגלה נקודת התיקון מכח ההקמה של דוד המלך, אז יחזרו כל המועדים בשלימות, ובפסח שבועות וסוכות לא יהיה אחיזה של הנפילים והסוכה תהיה שלימה ולא נופלת.

סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה

אחד הטעמים שסוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה זה מחמת שלא שלטא ביה עינא (סוכה ב א), זה בחינת הנפילים והענקים כמו שאמרו המרגלים "ונהי בעיננו כחגבים" (במדבר יג לג), הם ראו את הענקים יותר מעשרים אמה ולא שלטא בה עינא, על כן סוכה שבזמן הזה פסולה למעלה מעשרים אמה כיון שחסר לנו צד מסוים של שלימות. אבל כשיתגלה לעתיד לבא במהרה בימינו "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת" אז יתוקן מדרגת הנפל עד שדוד המלך יחזור ויתעלה במדרגת השלימות למעלה למעלה כמו

ולדידן, דוד המלך הקים את מדרגת הנפילים, לא כמדרגת עזאל שנהפך להיות שער לעזאזל ולא כמדרגת שמחזאי שהפך להיות בינוני שתלוי ועומד בין שמים לארץ, אלא מדרגתו של דוד הוא בחינת הקמת הסוכה שהייתה באופן של מערה בחברון ונפילים עד שעלה לירושלים ולמקום קדש הקדשים ואז נעשית סוכה בבחינת "סכתה לראשי ביום נשק" (תהלים קמ ח) עד שנתגלה מכח זה "היכא דנשקי שמיא וארעא אהדדי" (בבא בתרא עג ב). זהו שהתפילות עולות דרך בית המקדש כמו שנאמר "זה שער השמים" (בראשית כח יז) אבל לאחר חורבן הבית התפילות עולות דרך מערת המכפלה,^ט מקום ה"סוכת דוד הנופלת".

הנפילים נפלו ולא חזרו לעלות אבל דוד המלך ששורשו מאותם הנפילים עד שנקרא 'בר נפלי' הקים עולה של תשובה ובכל הוא מקים וסומך את הנפילה כמו שאומרת הגמרא (ברכות ד ב) "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש שנאמר (תהלים קמה יד) סומך ה' לכל הנופלים" הנפילה של דוד המלך היא בבחינת "סוכת עראי" כיון שהיא נפילה עראית עד שהוא חוזר ועולה למקור שורשו העליון, כמו כן הנפילים שהיו בדור המבול שנשטף במים ניצל נח על ידי התיבה שהיא בחינת "דירת עראי" כיון שלא שהה בה יותר מ"ב חודש והרי זה מעין הסוכות שעשה יעקב שהיה בהם י"ב חודש.

בחג נידונים על המים וכנגד זה באה התיבה שהייתה במדרגת סוכה ודירת עראי, התיבה עמדה על ההרים זהו שיעקב קראו בית יצחק קראו שדה אברהם קראו הר (פסחים פא א), ותיבה זו שהיא בחינת הסוכה עומדת על ההר זה צד אחד של ההצלה שהיה בדור המבול שהיה דור שכולו חייב ורק "נח מצא חן" (בראשית ו ח) על כן ההצלה הייתה במדרגת תיבה אבל הדור כולו נחרב. מאידך, דוד המלך מקים את עצם המדרגה שנקראת 'בר נפלי'.

בכל שנה ושנה חוזר ומתעורר כוח החורבן של המבול, ועל כן בחג נידונים על המים, האם יתגלה החורבן כיון שהדור כולו חייב ורק תיבת נח היא זו שתתקיים, או שיחזור ויתגלה הצד העליון שבדבר שהוא בבחינת דוד מלכא משיחא שמקים ומעלה את הנפילה עצמה.

"ת"ר אין מושחים את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותם" (הוריות יב א), בעומק, בכל שנה ושנה נידונת מלכות דוד מחדש, כידוע שסוכה גימטריה מלך (עם הכולל) וזה הנידון בחג האם יחזור ויתקיים בנו במהרה הרחמן יקים לנו את סוכת דוד הנופלת, ואז יחזור ויתגלה צד התיקון שבדבר מכוחו של דוד.

שלוש רגלים של נפילה

סדר המועדים הוא: פסח, שבועות וסוכות, בפסח יצאנו ממצרים על מנת להכנס לארץ ישראל, בשבועות קבלנו את

^ט מגלה עמוקות (פרשת ואתחנן אופן רכ"ב) "הפתח הראשון שהנשמה הולכת בשעת יציאת נשמה מן הגוף, דרך מערת המכפלה, ששם נקברו אבות ואמהות אדם וחוה בקרית ארבע, שהם ארבעה זוגות, וכן כל תפילות שלנו כשהם עולים למעלה עולים דרך מערת המכפלה."
^י כן מצינו בדיני כל תאחר שזה סדר המועדים (ר"ה ד א).

'צלי' ותפילה שעל ידו נושאים עיניים לשמים, "זה שער השמים" מקום שהתפילות עולות שם, ואז הסוכה היא מעין בית קדשי הקדשים שחוזר ומחבר את התפילה מתתא לעילא, זה שלימות המדרגה שנקראת סוכה וזה תפילתו של דוד המלך "תפלה לעני כי יעטוף" (תהלים קב, א).

סוכת דוד שורשה במערה במדרגת חברון ומשם עולה לירושלים בבחינת "ויהי בשלם סוכו" עד שצל סוכה מתגלה כצלי ותפילה העולה לעילא לעילא דרך בית המקדש שהוא שער השמים, שלימות אותה הסוכה מתגלה כשהיא נמצאת מהארץ ועד לרקיע, ולא כהשתא סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה.

סוכה דקדושה נמצאת בארץ אבל היא בבחינת הצדיק דאחיד בשמיא ובארעא, זה שלימות מדרגת הסוכה" וכשנזכר לסוכה כזו אומר הרבינו בחיי (עי' רבינו בחיי שמות טו ג ע"פ המדרש דבזה"ז מקלסין בב' אותיות, דהיינו מדת הדין, ולעת"ל בשש אותיות דמדה"ד תתעלה ברחמים ולא יהיה דין, וזו הכוונה ביה ה' צור עולמים) שסוכה למטה מעשרה טפחים פסולה (סוכה ב א) כיון שנאמר כי ב"ה ה' צור עולמים, מחבר י' וה' זה עומק הסוכה דלעתיד לבא.

הסוכה של לעתיד לבא היא סוכה שמתחילה כאן בארץ ומגיעת עד גבהי מרומים, זה נקרא בעומק שם שמים שורה על הסוכה, כשיתגלה במהרה בימינו הסוכה הזו אז הרי שהסוכה היא דבקות שלמה באינסוף ברוך הוא יושב בשמיים, זהו דאחיד בשמיא ובארעא, הרחמן יקים לנו את סוכת דוד הנופלת.

שנאמר "גדולה תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד" (יומא פו א), זה הסוכה השלימה כמו שאומרת הגמרא (סוכה ה א) כשעלה משה רבינו לרקיע מאחז פני כסא פרשז עליו עננו, שם השורש של הסוכה בענני הכבוד שבכסא הכבוד.

כפי שמבואר בספר תורת המנחה (פג) "ואלו השבעה עננים הם גם כן דוגמא עליונית שהשם ית' הקיף לכסא כבודו שבעה ענני כבוד דכתיב (איוב כו ט) מאחז פני כסא פרשז עליו עננו, אל תקרי פרשז אלא פרש זי"ן והם ז' עננים, וסיכנן לכסא כמין סוכה ה"ד (תהלים יח יב) ישת חשך סתרו סביבותיו סוכתו חשכת מים עבי שחקים", הם שבעת ימי חג הסוכות. שורש הסוכה אינו כאן בארץ אלא בשמים, השתא סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה מכח הנפילים" אבל הסוכה דתיקון שרשה בכסא הכבוד העליון והיא אוזחת בשמי סוכו.

סוכה ששורשה בשמים זה ההפך הגמור ממדרגת הנפילים שהיו בארץ, הם ירדו מהשמים לארץ ולא יכלו לחזור ולהתעלות אבל דוד מלכא משיחא "הקים עולה של תשובה" עד שחזרת הסוכה למדרגת כסא הכבוד.

כאשר מתחברת הסוכה עם כסא הכבוד, כמה ועולה מלכות בית דוד עד לשרשה העליון, הוא כסא הכבוד שיושב עליו מלך קל רם ונשא שעליו נאמר "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול" (קידושין לב ב), במדרגה זו אין נפילה ובכך יהיה תיקון שלם של הנפילים ממה שהם בחרו מבנות האדם כי טבת הנה (בראשית ו א), אז יתוקן בשלימותו חטא דוד המלך ובת שבע כי יתגלה שאותם הנפילים שירדו חזרו ונתעלו למעלה בשרשם.

זה עומק שם סוכה שנקראת על שם ה'צ'ל", צל מלשון

סוכות_053_סוכת.דוד.הנופלת.תשעז
מספר שיעור בקול הלשון 1132365

^א "לדידן הענק שמעניקין חמה בקומתן". (סוטה לד ב), כביכול הענקים חוצצים בין הסוכה לבין השמים.
^ב כמו שאומר רש"י (סוכה ב א) "ושמחתה מרובה מצלתה - המועט בטל ברוב והרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכך קרויה סוכה".
^ג ולמקנהו עשה סוכות, אומרים חז"ל (עי' במעין גנים בראשית לג ועי' תנחומא ויצא כד: "ויפרוץ האיש מאד מאד... ונאמר במצרים מאד וירב העם ויעצמו מאד... והם ס' רבוא, וכאן נאמר מאד מאד הרי ק"כ רבוא") / יש כמה דעות כמה מקנה היה ליעקב אבינו, יש בחינה שמחשבים לפי המנחה שהוא הביא לעשו שהיו חמש מאות וחמשים בהמות שהם מעשר מחמשת אלפים וחמש מאות, וזה מעין מה שאומרת הגמרא בחגיגה (יג א) שיש בין עולם לעולם ת"ק שנה כיון שהסוכה מחברת שמים וארץ.
^ד כמו שכתב הגר"א (פ"ק ספד"צ) "וסוכה הוא בסוד יסוד כמ"ש בתז"ח במחצית השקל הנ"ל כל העובר דא יסוד ודא חג הסוכות".

1
בלבי משכן אבנה

2
מחשבה/עבודת ה'

3
ארבעת היסודות



קול הלשון

073.295.1245 | 605-313-6660 | 2 « 4 « 12

4 סדרת "דע את"	5 התבודדות	6 תפילה	7 ספרי קודש	8 חדשות	9 פרשת השבוע
10 מועדיו השנה	11 תורה, גמרא, שו"ע	12 אוצר אותיות	13 צורת אדם	14 צורת אדם ועבודתו	15 עבודת הנפש לפי שער הספרות

כתר

כתר כהונה

שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. כתר כהונה ניתנה לזרעו של אהרן, כתר מלכות לזרע דוד, כתר תורה מונח בקרן זוית, כל הרוצה ליטול יבוא ויטול (עיי' קה"ר ז, יב), (אבות, פרק ב', משנה י"ג. יומא, עב, ע"ב)

ושורשו בזר של מזבח. ועיין דעת זקנים (שמות, כה, יא). וזהו מזבח הפנימי. וכתב בטור הארוך (במדבר, ד, ו) וז"ל, מזבח הזהב, כנגד כהונה, לכך היה לבדו בתכלת, כנגד הכהנים הגדולים, וכלים שלו בתכלת כנגד כהנים הדיוטים, עכ"ל. וכתב בתולדות יצחק (שמות, כה, לא) וז"ל, מזבח הנחושת כנגד כללות האומה שצריכים כפרה שבו מקריבים קורבנות, עכ"ל.

ובהרחבה יותר, שייך לכל ישראל, כמ"ש "ואתם תהיו לא ממלכת כהנים וגוי קדוש". עיין צרור המור (שמות, יט, ה). ועיין רמב"ם, תלמוד תורה, הלכה א', ובסוף הלכות ת"ת, ודו"ק שכתב שלא דוקא שבט לוי וכו'. ועיין אבות דר"נ (פרק נ"א). ושמו"ר (לד, ב).

וגדר מהות הכתר: כתב הרע"ב (אבות, שם) וז"ל, כתר כהונה - כתיב ביה "וקדשתו", קדוש יהיה לך, עכ"ל. ובאהבת יונתן (הפסטר נצבים) כתב וז"ל, כתר כהונה הוא הנקרא "תפארת" (ת"ת - פאר, ופאר בחינת תפילין, בחינת כתר כמ"ש לעיל), דכתיב בבגדי אהרן לכבוד "ולתפארת", עכ"ל. אולם יעויין במגן אבות לרשב"ץ (אבות, שם) וז"ל, ואלו הכתרים הם מעלות ומדרגו תשהם בישראל, שהקב"ה הזהיר על "כבודם" וחייבים כל העם להודות במעלותם, ולנהוג בהם "כבוד", עיי"ש. ולשיטתו דקדק לשון הפסוק לכבוד ולתפארת, לא על התפארת כדברי האהבת יונתן, אלא דקדק לשון "לכבוד", והבן. ובמדרש שמואל (שם) כתב וז"ל, כתר כהונה ראוי שיחשוב אותו לכתר, כי הבדיל אלהי ישראל אותו להקריב אותו אליו, ושמן משחת אלהי "על ראשו", עכ"ל. ונראה ששמן שעל הראש הוא כדוגמת כתר שעל הראש. ובמהרש"א (קידושין, סו, ע"א) מבואר שס"ל כתר כהונה היינו ציץ של כהן גדול, דוגמת התפילין הנקראים כתר, אף הציץ בחינת כתר. אולם יעויין אבן עזרא (שמות, כה, לו) שכתב וז"ל, ואיננה כדוגמת כתר, כי הוא על המצח לבדו, עכ"ל. אולם יעויין שפתי כהן (במדבר, טו, לח) שס"ל כדברי המהרש"א, שציץ הוה מעין כתר. ובאמת שהוא תרגום מפורש, דכתיב (ירמיה, מח, ט) תנו ציץ למואב, ובתרגום, אעדו כיתרא מן מואב. ועיין אברבנאל שם. ועיין תורת חיים (ע"ז, נד, ע"א). וכן מבואר בבבית מנוחה (הדרך השניה), וקהלת יעקב ערך ציץ (שציץ הוא כתר דבינה), עיי"ש. ועיין עשרה מאמרות (מאמר אם כל חי, ח"ג, סימן לה). ועיין תיקונים (קלה, ע"א). ובמהר"ם שיף (גיטין, ז, ע"א) כתב וז"ל, במצנפת, הוא כתר כהונה, עכ"ל. ויש לדקדק כל שיטה האם הדבר הוא בחינת כתר או עטרה לפי המבואר שם, ואכמ"ל.

וכתר כהונה, הוא בחינת איש חסידך ימין, כמ"ש בתיקונים (סב, ע"ב). אולם עיין גר"א (שם, תיקון ה') שהוא בחכמה. ובאמת יש בחינת כתר ובחינת "עטרה", כמ"ש בתיקונים (קלה, שם).

ועיין תיקונים (כ, ע"א). ומגלה עמוקות (ואתחנן, אופן קנ"א). וקהלת יעקב (ערך כתר). ורמ"ק בפרדס רימונים (שער כג, פרק י"א, ערך כתר). ועץ חיים (שער מטי ולא מטי, פ"ב). ודרך החיים למהר"ל (פ"ד, משנה י"ד).

כתר מלכות

כתיב (אסתר, ב, יז) וישם "כתר מלכות" בראשה. וכן (שם, ו, ח) כתר מלכות בראשו.

ואמרו (יומא, עב, ע"ב) שכתר מלכות ניתן לדוד, מזרעו של יהודה.

ובשורש זהו כתר של מלך מלכי המלכים ב"ה. וכתב בפענח רזא (בראשית, א, וז"ל, בראשית, במילוי אותיות, ב"ת רי"ש אל"ף שי"ן יו"ד ת"ו, עולה אלף תתי"ט. כי אלף ותתי"ח מלאכים ממונים לקבל התפלות, ועושין כתר מלכות (כמ"ש לעיל גבי אכתי"א) בראש יחיד המלוכה ית', לכן האותיות במילואו עולה אחד יותר ממספר המלאכים האלה, לרמז אחד יחיד ממ"ה ית', עכ"ל.

ואמרו (שמו"ר, לד, ב. במדב"ר, יד, ט. תנחומא, ויקהל, ח) כתר מלכות, זה השלחן, שכתוב ויעש לו זר זהב סביב. ומצינו כמה ביאורים מדוע השלחן כנגד כתר מלכות.

כתב היעב"ץ (אבות, פ"ד, משנה י"ד) וז"ל, וזר השלחן כנגד כתר המלכות, שהשלחן הוא סימן לעושר, שהוא למלכים, עכ"ל. וז"ל המילי דאבות (שם) כי אין שלחן זהב ראוי אלא למלכים, עכ"ל. וכתב בדברי אמת לחוזה מלובלין (קרח) וז"ל, שלחן זר זהב, הוא כתר מלכות, וידוע הרוצה להעשיר מצפין, וסימנך שלחן בצפון (ב"ב, כה, ע"ב), עכ"ל.

אולם כתב במהר"ל (גיטין, נז, ע"א) וז"ל, שלחן הקדש היה לו כתר מלכות, והיה בצפון, כי המלך צריך לו גבורה לעשות מלחמה (ויד שמאל היא גבורה, כנודע, ובסוד ההפכים, נתהפכה ונעשית יד כהה, ואכמ"ל), עכ"ל. ולכך הוא כנגד מדתו של יצחק שהוא גבורה, כמ"ש בשם משמואל (תצוה, תרפ"א) וז"ל, כתר מלכות הוא בזכותו של יצחק, שלעומתו מורה על שלחן מלכים ועשירות כמ"ש המהר"ל בספר הנצח, שמדתו של יצחק הריבוי והעשירות, עכ"ל. והבן שכנגד יצחק, הן מצד העשירות, והן מצד הגבורה, ודו"ק. וביאור מהות חיבורם של ב' בחינות אלו, יעויין פרי צדיק (ויקרא, אות ב') [אולם יעויין פתח האהל (תרומה, ד"ה גם יתכן) [ועיין עוד מחזה אברהם, נשא] שכתב, ששלחן כנגד אברהם, שהיה שולחנו ערוך לכל עובר ושב].

והבן שבאבות הוא כנגד יצחק, לעומת כתר כהונה שהוא כנגד אברהם שניתנה לו כהונה משם, וכתר תורה כנגד יעקב, "יושב אהלים". אולם בעיקר כתר מלכות הוא כנגד דוד, שלו המלוכה.

וגילוי כתר תורה בחכם הוא לדינא, כמ"ש הרע"ב באבות שם, וז"ל, כתר תורה - כתיב ביה (ויקרא, יט) והדרת פני זקן, זה שקנה חכמה, עכ"ל. והרי שדין "הידור" בחכם, זהו מדין כתר שבו. אולם יעויין בר' יונה (אבות, שם) וז"ל, ליראת שמים, שהוא כתר תורה, עכ"ל. הרי שס"ל שכתר תורה הוא היראתו קודמת לחכמתו של החכם. ובעיקר היראה הנוולדת מעסק התורה. אולם יעויין תנחומא (ויקהל, ז) שאמרו, כיצד כתר תורה, שנאמר (קהלת, ז) והחכמה תחיה את בעליה, בעוה"ז ובעוה"ב, לכך כתיב ויעש לו זר זהב. תדע לך שהוא כן, ראה כמה חביב הארון, כשם שכסא ה"כבוד" הוא חביב, שהתורה נתונה בתוכו וכו', עיי"ש. והרי שמבואר שחשיבותו מדין כבוד ומדין חיים, ודו"ק.

וכתר התורה באמצע, ולימינו כתר כהונה, ולשמאלו כתר מלכות. עיין זוה"ק (תיקונים, כ, ע"א. מד, ע"ב).

ועיקר גילוי כתר תורה נגלה בתורה שבכתב, כמ"ש בספר הפליאה (ד"ה ב' יש לה ג' זיונין). ומקורו בזוה"ק (תיקונים, פט, ע"א) כתר (ר"ת) כ - כתר, ת - תורה, ב - ברכה. אולם יעויין שפע טל (חלק שפע, ש"ו) שמבואר שכתר תורה, הוא כתר לתורה שבכתב, ולא שעצם התורה שכתב היא מדרגת הכתר, עיי"ש (ועיין כוונת הרש"ש לשבועות (סוד ה' ספרים), ועיין יונת אלם (פרק כט) שהוא סוד רישא דאין. ובמאמר מאה קשיטה כתב, שהוא כתר דבינה שבכתב, עיי"ש).

כתר שם טוב

כתב הרבינו יונה (אבות, פ"ו, משנה יג) וז"ל, ושם טוב עולה על כולם - והרי הוא תלוי בכתר תורה, כי במה יש לאדם שם טוב אם לא יעסוק בתורה ויקיים המצוות, עכ"ל. ובעומק כי התורה כולה שמותיו ית', ולכך העוסק בה יש לו שם טוב, והבן. ועיין של"ה (מסכת פסחים, מצה עשירה, דרוש ב', ה').

אולם ר' יוסף אבן שושן כתב (שם) וז"ל, כתר שם טוב אינו כתר רביעי, אלא העוסק בתורה לשמה ונוהג כשורה, וכן הכהן בכהונתו, והמלך במלכותו, הרי זה קנה כל אחד מהם שם טוב, ואם לא נהגו כשורה הרי כתריהם אפס ותהו נחשבו, הואיל ולא זכו לכתר שם טוב, עכ"ל. וכתב בשם משמואל (תצוה, תרע"ז) וז"ל, וכשהוא בתכלית הלשמה, זהו כתר שם טוב, עכ"ל. והבן שלפ"ז כתר התורה, הכתר שבכתב, זהו שם טוב ע"י תורה, וכן בכהונה ומלכות, השם טוב הוא הכתר שבכתב. וז"ל המגן אבות לרשב"ץ (שם), כתר שם טוב אינו כתר בפני עצמו, כי שאר הכתרים צריכין לו, והוא עולה על גביהן, עכ"ל. ועומק דבריו כנ"ל, "עולה על גביהם", היינו, כתר שבכתב, והבן. וכאשר נחסר הכתר שבכתב, חסר את עיקר מדרגת הכתר, ולכך אינו נחשב לכלום [אולם יעויין ברמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סימן סד) וז"ל, ומלכות כתר שם טוב, כנס"י, עכ"ל. וכתב באור תורה (ליקוטים) וז"ל, כתר שם טוב, וכו', והוא נגד מלכות שנקרא יראת שמים, שהיא סלקא לעילא לגבי כתר, עכ"ל. ולפ"ז היא עולה ממדרגת עטרה למדרגת כתר, ודו"ק].

ופנים נוספות נתבאר במדרש שמואל (שם) וז"ל, ובלב אבות

וביאור נוסף מדוע השלחן שייך לכתר מלכות, כתב בליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ז) וז"ל, שלחנו של אדם (ובשורשו הוא שולחן שלפני ה' במקדש) הוא בחינת מלכות, והוא בחינת "כבוד", בבחינת מלך הכבוד (תהלים, כד), "כי הכבוד הוא בחינת מלכות". וכשפוגם באכילה, אזי נפגם הכבוד, ואין לו פנים (לחם "הפנים"), עכ"ל, עיי"ש בהרחבה.

כתר תורה

כתר תורה שעליו אמרו (אבות דר"נ, פרק ג"א) כתר תורה - עמלה של תורה, כל הרוצה ליטול יבוא ויטול, שנאמר (ישעיה, נה) הוי כל צמא לכו למים.

אולם יעויין משך חכמה (בראשית, ל, כ) שכתר תורה זכה לו יששכר.

הוא כנגד הארון. עיין במד"ר (ד, יג), וכתב היעב"ץ (אבות, פ"ד, מ"ג) וז"ל, שני הכתרים עומדין מבחוץ (מזבח ושולחן), ובעל כתר תורה נכנס לפני ולפנים, עכ"ל. ומקור דבריו בר' יונה שם. וכתב המאירי (יומא, עב, ע"ב) וז"ל, והוא שכתוב "ועשו" ארון, ולא נאמר בו ועשות כבשאר הכלים, ללמדך שבידו הוא ללמוד ולהיות חכם, יגעתו ומצאתי האמן, ובלבד שיתעסק בה לשמה, עכ"ל. וכאשר אינו עוסק בה לשמה, אזי אינו זוכה ל"כתר" תורה, אלא לתורה בלבד, והבן מאוד מאוד. ועיין דבר פלא באור החיים (ויקרא, יח, ה) וז"ל, ואולי כי כשעוסק הגוי בתורה, גם עליו יהיה כתר זה ליקראות אדם (ולא רק האדם), עכ"ל. ועיין חתם סופר (בראשית, כה, כג).

ועל ידי כתר תורה זוכה אף לכתר כהונה ומלכות, כמ"ש המהרש"א (שבת, פח, ע"א) וז"ל, והוא מבואר (בנתינת ב' כתרים לישראל במתן תורה) שע"י כתר תורה זכו עוד לשני כתרים שהם המלכות והכהונה, וז"ש במ"ת ואתם תהיו לי "ממלכת כהנים", דהיינו כתר מלכות וכתר כהונה, עכ"ל. ואיתא בטור הארוך (במדבר, ד, ו) וז"ל, והארון כנגד בעלי תורה, לכן נאמר בו "מלמעלה", שכל הזוכה לתורה כאילו זכה למלכות וכהונה, עכ"ל.

וכל אדם בשעה שמניח תפילין, שהם פרשיות התורה, הרי הם ככתר תורה על ראשו, כמ"ש המהרש"א (יומא, ח, ע"א. סוכה, כח, ע"א. ועוד מקומות). ובתפילין כתיב שמע ישראל וגו'. וכתב הבן יהוידע (ברכות, טו, ע"ב) וז"ל, פסוק שמע ישראל, הוא יחוד התפארת הנקרא תורה, וביחוד זה נעשה כתר תורה, עכ"ל.

ושורש כל התורה בעשרת הדברות, ולכן יש בהם תר"ן אותיות, כנודע (כנגד תר"ן עמודי אור, ועיין לשם, הקדוש, ליקוט א', אות ב'). עיין דעת זקנים (שמות, לב, טז), ובעומק היינו שהאיר אור התגין, שנקראים כתר אותיות, כתר תורה, ועי"ז נעשה מספר האותיות כמנין כתר. ושורש הכל בשם הוי"ה שעולה כ"ו. וכתב בשפתי כהן (שמות כה, ג) וז"ל, עשרים וששה, גימט' כתר תורה. וכן עשרת הדברים, בגימט' עשרים וששה, עשרים גימט' כתר, וששה גימט' תרי"א מצוות, עכ"ל. וכתב להלן (דברים, ד, יג) וז"ל, התורה היא נארגת על האותיות, והאותיות על השמות, והשמות על שם הוי"ה, עכ"ל, עיי"ש. ועיין תיקונים (קלה, ע"א), וזוה"ק (ח"ג, רנז, ע"א).

כי שם טוב הוא אל מי שהוא בעל מצוה, וזהו המנורה, כי נר מצוה ותורה אור, עיי"ש היטב. וכן כתב רש"י, שהוא מעשים. ועיין רסיסי לילה (אות כ"א) שהוא תפילין.

ובבית עולמים (קלד, מ"ב, ד"ה ואתערטר) כתב וז"ל, ומוחא סתימאה (המח הסתים, חכמה סתומה) נקרא כתר שם טוב, כמ"ש שם טוב משמן טוב, עכ"ל. וכתב המהר"ל (שם) וז"ל, כתר שם טוב אין (לו) תכלית וסוף וכו', כי הוא עולה למעלה ומתפשט לאין סוף, ועיי"ש שהוא כנגד מהות האדם, עיי"ש ודו"ק.

ועיין שם משמואל (תצוה, תרע"ג, ד"ה ונראה) וז"ל, שהם (ג' כתרים) רק כתר על דבר אחר, כמו שהוא הרמז בזר על כלי, אבל כתר שם טוב, הוא כולו כתר, עכ"ל. וכתב שם (תצוה, תרע"ו) וז"ל, כתר שם טוב, שעולה על גביהן, מקביל למרע"ה, שמעלתו עולה ע"ג מעלות האבות, עכ"ל. ועיי"ש (תרע"ז) שהוא כנגד משה. וכתב שם (תרפ"ג) שרומז לחמורו של משיח [ועיין היכל הברכה (שופטים, ד"ה הרבות) שהוא כנגד רדל"א. ועיין אוצר החיים (בהר, ד"ה ודע) שהוא דעת דרדל"א, כי בו עיקר התלבשות א"ס. ועיין זוהר חי (בראשית, נה, ע"ב, ד"ה דסיים).

כתב, עם היות שלשה כתרים, הם הנזכרים, וכל אחד הוא כתר בפני עצמו, הנה כתר הנקרא שם טוב, הוא שם מורה על המעלה והשלמות, לא יעלה ולא יצדק על שום אחד מהם, אלא על שלשתם יחד, עכ"ל. והבן כי היסוד, שכל שלשה שורשים אחד, ולכך חוט המשולש לא במהרה ינתק, כי שורשם אחד. וכן זהו בחינת חזקה, והבן. עיין גר"א בתיקונים (תיקון כא, ד"ה כתר תורה). ורמ"ק בספ"י (פ"ב, ד"ה השישי).

ומהות כתר שם טוב: כתב בספר הפליאה (ד"ה וראה והבן שהו"ה מתגלגל) וז"ל, כתר שם טוב עולה על גביהן, ר"ל שם טוב הוא הו"ה, שכן עולה במ"ק (במספר קטן) טו"ב, עיי"ש.

ופנים נוספות מהו כתר שם טוב, כתב בשערי צדק (שער א') וז"ל, כתר שם טוב, הוא סוד ושער ראשה כעמר נקי, הוא סוד מקום הטוב שאין לו גבול והפסק, הוא שם טוב בודאי שהוא טוב הגמור השלם, הטוב שאין בו תערובת (של רע, כמו טוב של עץ הדעת, כ"כ שם), עכ"ל. ועיין לשם (הקדו"ש, שער הפונה קדים, פ"ב) שכתב, שכתר שם טוב, הוא דעת שכולו טוב, עיי"ש.

ובעיקרים (מאמר ד', פרק ל') כתב וז"ל, כתר שם טוב - מעשיהם הטובים, היא עומדת על ראשיהם מלמעלה, ובה ישיגו ליהנות מזיו השכינה, עכ"ל. ועיין מהר"ל (אבות, פ"ד, מ"ד) וז"ל, ובמדרש רבות אמרו, בפרשת נשא, כי המנורה מרמז כתר שם טוב,



הלכות הג הסוכות

סימן תרכו - סעיף א': הג"ה אין לעשות סוכה תחת בית או אילן וכו', אם אין הסוכה צלחה מרובה מחמתה אלא על ידי האילן, צריך שישפיל הענפים ויערבם עם הסכך בענין שלא יהיו ניכרים ויהא סכך רבה עליהם ומבטלן.

בירור הלכה - סעיף א'

וכתב הלבוש (ס"ק ב) וז"ל, שיהיו נחשבין "כסכך תלוש" וכשר להכשיר הסוכה כי כך הדין בכל "איסורים" שבתורה, לאחר שנתבטלו נעשה האיסור היתר גמור, עכ"ל ויש כאן לעיין, שבאיסור והיתר, כיון שנתערב האיסור עם ההיתר, פקע שם האיסור, כי התערובת מבטלת את האיסור אבל הכא שיסוד הדין שהוא מחובר ולכך פסול, אף כאשר בטל עדן כל הזמן נשאר מחובר ואיסורו רביעא עליה תדיר, ודו"ק.

ומצינו בר"ן (סוכה ה, א) שכתב מהלך חדש בסוגיא, וז"ל, אע"ג דאיסור שיכול להסירו אינו בטל, מ"מ הכא אגמריה רחמנא למשה בפלגא סגי, דפרוץ כעומד מותר, אלא הכא כיון שהן מוערבין, בעי רובא, עכ"ל. והביאו המג"א על אתר, ס"ק ג, וסיים וכתב, וא"כ אין כאן "מבטל" האיסור, עכ"ל. אולם לשון השו"ע "ומבטלן".

ולמהלך שמדין ביטול איירינן בה, הקשה הלבוש שם, וז"ל, אבל תימה לי, דהא קי"ל שאין מבטלין איסור לכתחילה, ומשמע הכא דלכתחילה שרי, וצ"ע ואפשר לי לומר, דהא דקיי"ל אין מבטלין איסור לכתחילה, הינו משום גזירה שמא יבא להתיר כל האיסור, אבל הכא במצוה ליכא למיחש להכי, דכיון דלמצוה קא מכוון, לא יעשה המצוה בעבירה (ובדקות' אם עושה כן אין כאן מצוה) גמורה עכ"ל.

וכתב המרדכי הארוך (סימן תשלח, הובא בב"ח ובמג"א הנ"ל) וז"ל, וא"ת הלא אין מבטלין איסור לכתחילה (ביצה ב ע"ב), וי"ל דקודם יו"ט שאינו איסור עדין נתקן. ועוד, דהא דאין מבטלין לכתחילה מדרבנן הוא, והני מילי במקום שנהנה, כגון לאכול או להנות, אבל במצוה לא ליהנות ניתנו (עירובין לא, ע"א, ר"ה כב, ע"א). אבי"ה סימן תריט, עכ"ל.

ובט"ז (ס"ק ב) כתב לישב וז"ל, ואין כאן קושיא מעיקרא, דכאן אין שם איסור על זה, לא מיבעיא אם עושה סוכה קודם המועד פשיטא דלא שייך אז איסור, דעדין לא חל חיוב סוכה, אלא אפילו אם עושה סוכה תוך המועד, אין כאן 'שם איסור', דהא אין איסור מצד עצמה של הסוכה לישב בה אלא שהיושב בה אינו יוצא ידי חובת המצוה, ע"כ אין שייך כן איסור בעשייתה אפילו אם עושה בפסול גמור, עכ"ל. **ועוד** נראה שמצות סוכה לישב בצל סוכה, ולכן פעולת התערובת נעשה בסכך, וקיום המצוה הוא בצל, ולכך אין שייך כאן כלל דין של מבטלין איסור לכתחילה, ודו"ק.

הלכה פסוקה - סעיף א'

אפשר לכתחילה לערב סכך שאינו כשר עם סכך כשר, ולבטלו ברוב.

פירוש על דרך הסוד - סעיף א'

כתב במצודת דוד לרדב"ז (מצוה קיז) וז"ל, ואין יושבין סוכה בתוך סוכה, ולא בסוכה שתחת האילן, שנראה כאלו יושב תחת ממשלת השרים, כשהם תחת הסוכה העליונה, עכ"ל ועין ספר הקנה, ד"ה סוד סוכה ושושן סודות, אות תקס"ד.

ובעומק, אילן גימט' סוכה, וזהו אילן ע"ג אילן, ודו"ק. ועין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור הזהר דף ז) וז"ל, זה האילן סוד עץ החיים, וכו', הויה אדנ"י גימט' אילן, גימט' סוכה, כנודע, וכו', וזה האילן סודה סוכה, עכ"ל ועין עוד בדבריו, שם עמ' טו.

ובמדגה עליונה יותר, סוכה סוד אימא, כמ"ש (תיקונים כג א) דא סוכה דאיהי אימא עילאה, בכל עת, הה"ד (ויקרא כג) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי "עץ" הדר, וכו', עץ גימט' אהיה במילוי, כנודע ועין פע"ח, שער חג הסוכות, פ"ג. וכתב הרמ"ז (ויקרא) וז"ל, נמצא שיש לכוין בסוכה לשני הסוכות, העיקר

למקיפים שהן הן עצמות הסוכה, ועוד יכוין לפנימים וכו', עכ"ל ודו"ק שתי הבחינות בסוכה יש אילן-
עץ שמקיף את הסוכה, ויש עץ בתוך הסוכה, פרי עץ הדר.
ובמצודות דוד הנ"ל כתב וז"ל, הסכך רומז בחכמה עילאה, והסוכה עצמה רומז בבינה, והאבות
בתוכה, וצל הסוכה היא המלכות שהיא צל חכמה עילאה וכו', עכ"ל עי"ש כל דבריו.
ואין לישב בסוכה תחת סוכה כנ"ל, כי סוכה עליונה בה יושבים המלאכים, כנ"ל, ונראה כיושב תחת
סוכת המלאכים, וכן מצינו אצל אברהם, שעשה למלאכים והשענו תחת העץ, ומשם זכו ישראל
לישב בסוכה, עין מגלה עמוקות, (וזאת הברכה, ו) ולקחתם לכם ושם כתיב וסעדו לבכם, וזהו שורש דין
אכילה בסוכה עין במד"ר, נשא יד.
ובדקות יותר, איתא בשער הכוונות (דרושי חג הסוכות דרוש ד) וז"ל, ונודע כי בחינת הת"ת הזה (דאימא)
שהוא עצמו כתר דז"א, אשר הוא סודן, ע"ג זו"ן היושבים תחתיו, כי כל כתר הוא בחינת אור וקץ
מלשון כותרת, עכ"ל וא"כ אינו אמא בכולן, אלא ת"ת דאמא שנעשה כתר לז"א, לזו"ן.
ובחינת נוספת, כתב במחברת הקודש וז"ל, נודע שיסוד דאימא נקרא סוכה וכו', הסוכה היא דפנות
יסוד או"א, והז' צדיקים הם ז"א, שבתוך הדפנות ביסוד אימא, וכו' עכ"ל עי"ש כל דבריו, ועיין בשער
הכוונות הנ"ל.
אולם לעת"ל, עתיד הקב"ה לעשות סוכה מעורו של לויתן ועין לשם, ספר הדע"ה, דרוש ד', ענף י',
סימן ג.

בס"ד

סוכות

שיעור בסוכות
ביום רביעי בלילה
חול המועד יט' תשרי

בבית של הרב, שליט"א
רח' מעבר המיתלה 2
פינת רח' פארן

21:00



צל התשובה

על העבודה

על התורה

נודע כי יום כיפור עניינו עליה לאמא, וזה עניין התשובה, כי בינה בחינת תשובה.

ועתה בסוכות מה שחוסים בצילא דמהמינותא, היינו שחוסים בצל של התשובה שנעשתה ביום כיפור.

ועבודת האדם לקחת את מדרגת התשובה אליה הגיע ביום כיפור ולחסות בצילה, וזה

ענין הסוכה.

ועל כך אומרים בשמחת בית השואבה, "אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב ויתכפר לו".

המעין בסוגיא מראשית ירח האיתנים, יראה כי מהלך הימים הללו היה בנין הנוק', עד אשר נבנתה ועלתה עד אמא ביום הכיפורים וממנה קיבלה מזונה.

ועתה בסוכות חוסה הנוק' בצלה של אמא, וזה ענין המקיפים של הסוכה. כאשר כעת אמא מקיפה לנוק'

והנוק' נכללת באמא, משא"כ ביום כיפור שעלתה הנוק' רק לקבל המזון מאמא.

וזה נקרא בדברי חז"ל "וימינו תחבקני", מה שנעשה באופן של חסדים.

כתב הרב בשער הכוונות דרושי הסוכה (דרוש ד.) וזה לשונו: והנה זהו טעם מצות סוכה כל שבעת הימים של החג כי הנה ענין הסוכה הוא א"מ אל הנקב' מבחי' החסדים דאימא ואנחנו ישראל בני מלכים בני מלכות הנק' רחל נוק' דז"א עושים סוכ' ויושבים בצל אור המקיף ההוא המתפש' בה המקיף וסוכב אותה כעין סוכה כדי שנמשיך אלינו מן האור המקיף ההוא